

Cēsu novada pašvaldības aģentūras “Sociālais dienests” direktors Ainārs Judeiks, vērtējot, kas jauns sagaida sociālo dienestu pēc administratīvi teritoriālās reformas, uzsver, ka pirmajā brīdī nav paredzamas būtiskas pārmaiņas, tās notiks pamazām.

Vīnš arī norāda, ka Latvijā kopumā sociālā sistēma, sociālais darbs ir kas jauns, vien vairāk nekā 20 gadu, līdz ar to šī sistēma vēl kopumā gadu no gada veidojas un attīstās.

Ainārs Judeiks: “Jāvērtē, kas ir labāks, kas sliktāks, ko turpinām darīt un ko vairs ne. Šajā vērtēšanas procesā ļoti svarīga ir komunikācija gan ar sociālā darba speciālistiem, gan pašvaldības pārstāvjiem, arī sociālo dienestu vadītājiem savā starpā, lai diskutētu

Pārmaiņas notiks pakāpeniski

un nonāktu pie vislabākajiem lēmumiem. Jo brīdī, kad jāpieņem lēmums par lielām izmaiņām, lēmumam ir jābūt kolektīvam. Tāpēc jābūt skaidrojumam un ikvienam jābūt izpratnei, kāpēc un kā tas tiek darīts.

Vienmēr pie pārmaiņām struktūru darbiniekiem ir bažas par savu darba ikdienu, praktiskām un cilvēciskām lietām, arī atalgojumu, tāpat arī par politisko atbalstu, finansējumu. Arī sociālajam dienestam novadā veidosies vienota lietvedība, grāmatvedība, bet viss notiks pakāpeniski līdz jaunam gadam. Algas pamazām tiks izlīdzinātas, bet saprotams, ka tāpat kā sociālais atbalsts, arī atbalsts un atalgojums darbiniekiem ir jāizlīdzina nevis noņemot lielākajam, bet gan pieliekot mazāka-

jam un ceļot līdz lielākajam.

Sociālo dienestu vadītāju apvienības sarunās ar Labklājības ministriju ir bijis redzējums, ka ministrija varētu izstrādāt sociālo dienestu struktūras modeli, kas ir vienāds visās pašvaldībās, tomēr patlaban izskatās, ka pašvaldībās šie modeļi varētu būt vairāki (pieci līdz seši) un gana atšķirīgi, tas ir atkarīgs arī no pašvaldības un tās resursiem.

Esmu par to, ka teritoriālā reforma bija nepieciešama, jo lielākā novadā arī finansējums ir lielāks, ir iespējams realizēt lielākus projektus, piesaistīt vairāk speciālistu, palīdzēt cilvēkiem mērķtiecīgāk un individualizēti. Katrā ziņā plusu ir vairāk nekā mīnusu, bet, protams, kā tas attīstīsies, rādīs laiks. Būs interesanti arī salī-

dzināties ar citiem novadiem: kā notiek pie viņiem, kā pie mums, attiecīgi saprast, ko un kā iespējams darīt vēl labāk. Nekas jau nav akmenī iekalts. Pēc pāris gadiem var pārskatīt izveidoto sistēmu un nepieciešamības gadījumā mainīt. Galvenais ir uzdrīkstēties. Esmu par pārmaiņām – pārmaiņas ir iespējas ātrākā laikā uzlabot konkrētas lietas.

Viena no paredzamajām pārmaiņām, ka sociāla darba speciālisti ir nevis universāli darbinieki, bet specializējas konkrētās jomās. Tādējādi, piemēram, vienā pagastā ir viens speciālists, otrā otrs, un viņi attiecīgi var braukt un strādāt arī blakus pagastā. Saprotams, lielā novadā neizbēgami pieaugs transporta kustība, lai visur vienlīdzīgi nodrošinātu nepie-

ciešamos pakalpojumus. Tā kā pakalpojumu visbiežāk sniedz cilvēks, tad runa ir par laika patēriņu, transportu. Sociālā joma ir cieši saistīta ar citām: ceļu kvalitāti, konkrētajā teritorijā pieejamajām darbavietām, izglītības iespējām.

Vienmēr reforma baida ar to, ka zaudēs lauku iedzīvotāji. Es tam nepiekrītu. Mazajos novados laukos bija mazāk pakalpojumu, tā tad lauku cilvēks šādā novadu reformā ir ieguvējs, jo varēs saņemt plašāku pakalpojumu klāstu. Jautājums tikai, cik cilvēks izmantos jaunās iespējas, vai būs gatavs braukt, lai pakalpojumu saņemtu. Tomēr, domājams, sajutot ieguvumus, arī palielināsies motivācija. Piemēram, ja cilvēks ir ilgstošs bezdarbnieks, sociālais darbinieks var palīdzēt uzrakstīt CV, atrast darbavietu, tomēr arī cilvēkam pašam ir jāiesaistās, jāiekāpj autobusā un uz darbu jāizbrauc. Ir situācijas, kad cilvēks tomēr autobusā neiekāpj. Bet tas nenozīmē, ka ar šo cilvēku nav jāstrādā, tikai jāskatās pieeja, metodes. Līdz ar lielāku novadu būs arī vairāk iespēju, kā strādāt ar katru klientu, palīdzēt viņam atrisināt konkrētās problēmas, lai cilvēks varētu atgriezties pilnvērtīgā dzīvē.” □

Kaimiņos novadu reformā gūta pozitīva pieredze

Madonas novada Sociālā dienesta vadītāja pienākumu izpildītāja Ilze Farneste, kas pirms iepriekšējās novadu reformas 2009. gadā strādāja Liezēres pagasta pārvaldē par sociālo darbinieci, “Druvai” atzīst, ka, protams, viss jaunais un līdz galam nezināmais var radīt satraukumu, tomēr gan tad, gan arī šobrīd sociālo dienestu apvienošanos vienā lielākā novadā vērtē pozitīvi, uzsverot ieguvumus no vienoti saistošajiem noteikumiem un lielākām atbalsta iespējām.

Madonas novadā 2009. gadā apvienoja vēsturiskā Madonas rajona Aronas, Barkavas, Bērzaunes, Dzelzavas, Kalsnavas, Lazdonas, Liezēres, Ļaudonas, Mārcienas, Mētrienas, Ošupes, Praulienas, Sarkaņu, Vestienas pagastus un Madonas pilsētu. Ilze Farneste stāsta: “Tehniski 2009. gadā visi tikām pārcelti darbā toreiz esošajā pilsētas sociālajā dienestā. Tā brīdī sociālā dienesta vadītājs Gundars Riekstiņš visus sociālos darbiniekus pārņēma, un uz tā bāzes izveidojās novada sociālais dienests. Atceroties to brīdī, nešķiet, ka saskārāmies ar būtiskām grūtībām, jo jau tad, kad vēl bija Madonas rajons, reizi mēnesī tikāmies, un daudzi cits citu pazinām. Nebija tā, ka aizgājām uz ko pilnīgi nezināmu vai jaunu. Tāpat sociālās palīdzības un pakalpojumu likums jau darbojās, līdz ar to vadlīnijas visiem bija vienas, tikai atkarībā no katra pagasta budžeta bija mazākas vai lielākas iespē-

jas sniegt sociālo palīdzību un pakalpojumus.

Jau pirms 2009. gada novadu reformas lielākā daļa bijām sākuši strādāt arī vienotā sistēmas programmā. Bet tiem, kas to vēl nebija apguvuši, bija iespēja doties uz Rīgu apmācībās, kā arī cits citam sniedzām praktiskus padomus. Daudz darījām arī pašmācības ceļā. Vēl pirms novadu apvienošanās pilsētas dienesta vadītājs brauca tikties ar pagastu sociālajiem darbiniekiem, dalījās savā redzējumā, ka visiem jābūt ar augstāko izglītību, nevis tikai pirmā līmeņa. Tas bija ļoti tālredzīgi, jo jaunais sociālais likums bija pārejas posmā, kas noteica, ka darbinieki, kuri nav ieguvuši bakalaura grādu, nevarēs turpināt strādāt.

Līdz ar apvienošanu kopīgi tika izstrādāti vienoti saistošie noteikumi par sociālo palīdzību un pakalpojumiem, jaunā novada pašvaldība tos izvērtēja un apstiprināja, tādējādi pakāpeniski tika izveidoti vienoti nosacījumi. Piemēram, visā novadā vienā dienā sāka izmaksāt pabalstus, izstrādāja vienotus noteikumus, lai cilvēku uzņemtu pansionātā. Laika gaitā sociālais un arī sniegto pakalpojumu klāsts dienestā paplašinājās. Līdz ar vienotu sistēmu visā novadā arī darbiniekiem daudz lietas ir daudz vieglāk saprast un izdarīt.

Apvienojoties lielais dienests atbild par saimnieciskajiem jautājumiem, bet sociālie darbinieki pārvaldēs – par metodiku un sociālo darbu. Tomēr

gana daudz lēmumu atbilstoši likumam un saistošajiem noteikumiem gan tad, gan arī tagad ir iespējams pieņemt katrā pārvaldē uz vietas, piemēram, sociālais darbinieks var apstiprināt trūcīgo statusu mājāsaimniecībai. Lai tas kādā brīdī neradītu problēmas, mums ir iekšējā kontrole, četru acu princips: ja gadījumā esi kaut ko palaidis garām, kolēģis to piefiksē un var palīdzēt atrisināt.

Līdz novadu reformai mazākos pagastos daudz bija atkarīgs no cilvēka, cik ļoti viņš spēj pamatot sociālajam dienestam nepieciešamo. Apvienojoties ir skaidrāki nosacījumi, kā arī atbalsta sistēma ir pieejamāka un plašāka. Ieguvēji ir gan pilsēta, gan lauki, jo visi esam vienotā sistēmā, tāpēc kļuva pieejams lielāks dažādu speciālistu, tai skaitā arī psihologu atbalsts.

Arī sociālajiem darbiniekiem ļoti būtisks ir atbalsts, īpaši emocionālais. Kopības sajūta, ka neesi viens, ir liela vērtība. Katram ir lielākas iespējas dalīties zināšanās. Aizvadītajos vairāk nekā desmit gados nav bijusi sajūta, ka mazāks pagasts tiek mazāk sadzirdēts, drīzāk - beidzot ir kāds, kas par tevi tur lielāku rūpi, ir tāds drošais atbalsts. Savukārt katrs pagasts ienāca ar savu pievienoto vērtību, ar to, kas sociālajā jomā bija īpaši attīstīts. Piemēram, mums Liezērē bija izveidoti sociālie dzīvokļi. Tie ir nepieciešami un ir arī lielajā novadā.” □

Pieejamāki sociālie pakalpojumi un palīdzība

1. jūlijā stājās spēkā jaunais Latvijas administratīvi teritoriālais iedalījums, līdzšinējo 119 pašvaldību vietā izveidojot 43, arī jauno Cēsu novadu. Reformas mērķis ir radīt ekonomiski daudz spēcīgākas un attīstītākas pašvaldības, kas spēj piesaistīt investīcijas, nodrošinot līdzsvarotāku attīstību un sniedzot kvalitatīvus pakalpojumus saviem iedzīvotājiem, tas attiecas arī uz sociālo jomu.

Vides aizsardzības un reģionālā ministrija, atbildot uz iedzīvotāju biežāk uzdotajiem jautājumiem, skaidrojusi, ka līdz ar reformu pakalpojumi iedzīvotājiem kļūs pieejamāki un to kvalitāte uzlabosies. Vienā pašvaldībā apvienojot attīstības centrus un ar tiem saistītās lauku teritorijas, pašvaldības būs spējīgas nodrošināt racionālāku pakalpojumu tīklu un tā pārvaldību. Pašvaldības mazāku daļu no budžeta tērēs administratīvajiem izdevumiem, bet lielāku daļu pakalpojumiem.

Pašvaldībām būs arī vairāk resursu kvalificētu speciālistu algošanai. Ministrija, atbildot uz jautājumu, vai pakalpojumus būs iespējams saņemt tikai jaunajā administratīvajā centrā, norāda, ka administratīvais centrs nav vienīgā vieta, kur iedzīvotājs var saņemt pakalpojumus. Pašvaldībām arī turpmāk pakalpojumi iedzīvotājiem jāsniedz pēc iespējas tuvāk viņu dzīvesvietai, nodrošinot tos pagasta pārvaldē, vietējā bibliotēkā vai caur klientu apkalpošanas centriem. Līdzšinējā prakse Latvijas paš-

valdībās rāda, ka pagastos tiek saglabātas pārvaldes un tiek nodrošināti dažādi pakalpojumi, iedzīvotāji var tos saņemt tuvāk savai dzīvesvietai, pat ja pašvaldības dome atrodas pilsētā.

Attiecībā par sociālajiem dienestiem un aprūpes iestādēm, ja sociālais dienests vai aprūpes iestāde ir pašvaldības iestāde, tad par tās pastāvēšanu, darbību un citiem jautājumiem lemj jaunās pašvaldības domes deputāti. Ja iestāde ir kāda cita pārvaldībā, par to lems tās īpašnieks. Atbildot uz jautājumu, kā tiks veicināta sociālo pakalpojumu pieejamība, ministrija norāda, ka uz katrām 1000 iedzīvotājiem jābūt vismaz vienam sociālā darba speciālistam. Ja iedzīvotāju skaits teritorijā pārsniedz 3000, tad sociālajā dienestā strādā ne mazāk kā trīs sociālā darba speciālisti: sociālais darbinieks darbam ar ģimenēm un bērniem, sociālais darbinieks darbam ar pilngadīgām personām un sociālās palīdzības organizators. Tāpēc lielākā novadā ir iespēja attīstīt sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības centru, to padarot pieejamāku un kvalitatīvāku. □

Lappusi sagatavojusi
IVETA ROZENTĀLE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds